

Verder weg wonen, duurder uit voor Hulp in het Huishouden?

Door Joke Regouw, bestuurslid Stichting VraagWijzer Nederland, e-mail j.regouw@vraagwijzer.nl

Stel, u bent al een dagje ouder en woont ergens in het oosten van het land. U woont weliswaar wat verder weg van de winkels, maar hebt familie en vrienden in de buurt. Gaandeweg hebt u meer zorg en ondersteuning nodig dan uw omgeving u kan bieden. Daarom klopt u bij uw gemeente aan, in de verwachting daarvan hulp te krijgen. Maar dat valt tegen: die gemeente vindt dat u maar moet verhuizen, naar een van de grotere kernen, het liefst zelfs naar een woonzorgzone. En als u dat niet doet? Dan moet u voor de zorg en hulp aan huis maar een hogere eigen bijdrage betalen dan de andere mensen. Terecht of niet terecht?

Of stelt u zich voor dat u een verstandelijk beperkt kind hebt dat lang thuis is blijven wonen. Met steun uit uw omgeving gaat dat net. Voor gemeentelijke ondersteuning moet u ook in dit geval een hogere dan gebruikelijke bijdrage betalen. Waarom? Omdat de gemeente vindt dat uw kind naar een complex in het centrumgebied moet verhuizen. Terecht of niet terecht?

De gemeente rechtvaardigt die hogere eigen bijdrage omdat ver weg geleverde diensten nu eenmaal duurder zijn en iedereen zijn eigen verantwoordelijkheid moet nemen door zich tijdig aan te passen aan veranderde omstandigheden. Dat wil zeggen: verhuizen. Kan niet waar zijn, denkt u misschien. Maar dit is geen theoretische exercitie. Ik hoorde namelijk onlangs van een gemeente die daadwerkelijk eigen bijdragen afhankelijk wil maken van de woonplek. Bij mij kwamen toen meteen wat principiële en praktische vragen op:

Moeten ouderen die straks liever niet naar een woonzorgcomplex verhuizen kiezen tussen minder diensten of hogere kosten? Moeten mensen met een verstandelijke beperking (of hun ouders) die nog thuis wonen meer gaan betalen voor hun begeleiding dan anderen die in een begeleid-wonen-complex wonen? Geldt het normale tarief ook nog als je enigszins in de buurt van zo'n complex woont? En welke straal geldt dan? Geldt het hogere tarief misschien alleen voor sommige diensten? En zo ja, welke dan? Maakt het daarbij nog uit of je niet wilt verhuizen, of dat het niet kan? Omdat het wonen dan veel duurder wordt of de kring van bekenden veel te klein? Hoe krijg je überhaupt de helft van alle 75 plussers die nu nog buiten de grote kern wonen gehuisvest binnen die kern?

De postbezorging zal qua tarifiering natuurlijk ook gaan verschillen, als het aan deze gemeente ligt. Hetzelfde geldt voor de aansluitingen op het riool, de kabel, het gas- en elektriciteitsnet en het water. Het onderwijs in de rest van de gemeente wordt duurder dan in het centrum. Ook de huisarts rekent straks meer voor een visite in het buitengebied dan in de grote kern.

U begrijpt het al: ik zie niets in een differentiatie van eigen bijdragen (afgezien van inkomen en vermogen) binnen de nieuwe Wmo. Publieke dienstverlening is voor iedereen gelijk en even duur. Net zoals nu binnen de Wmo en de AWBZ. Onderlinge solidariteit is een groot goed.

Maar ik zie best dat een gemeente misschien niet alle diensten op alle plekken kan laten leveren. 24 uren zorg op afroep lijkt me lastig op een afgelegen boerderij. En voor groepsondersteuning heb je nu eenmaal een bepaalde schaal nodig. Maar je zou de bereikbaarheid ook anders kunnen oplossen. Je zou in meer afgelegen wijken en dorpen met aldaar woonachtige buurtteams kunnen werken.

Je zou ook mensen de beschikking kunnen geven over een eigen budget, om zelf de nodige ondersteuning en zorg in te kopen. Bijvoorbeeld bij mensen uit de buurt. Je zou als gemeente nieuwe vormen van groepswonen voor ouderen kunnen stimuleren waardoor onderlinge dienstverlening kan plaatsvinden.

Eigen verantwoordelijkheid staat weer voorop. Dat betekent zelf keuzes maken, zonodig met een eigen budget, en zelf regelen en inkopen. Zelf ervoor zorgen dat je (eigen) huis geschikt is als je niet meer zo goed ter been bent of snel buiten adem. Zelf regelen dat de tuin onderhouden wordt als je dat teveel energie kost. Maar niet-verhuizen afstraffen met een hogere rekening lijkt me ongepast.

Je kan iemand toch niet beboeten omdat het zijn eigen schuld zou zijn dat niet tijdig genoeg geanticipeerd is op het ouder worden? Misschien was je zo "onverstandig" om na je pensionering vanuit het westen naar het oosten te gaan om daar van de ruimte genieten. Moet dat dan jaren later afgestraft worden? Had je niet moeten bedenken dat je misschien wel eens een beroerte zou kunnen krijgen, of een ongeluk, waardoor extra hulp nodig is? Moet je verhuizen terwijl je je leven lang buiten hebt gewoond? Moet de verstandelijk gehandicapte met achttien jaar de deur uit?

Moet je allemaal uit voorzorg in een gigantische flat gaan wonen met alles erop en eraan? Inclusief zwembad, fitnessruimte, winkeltjes, café, eetzaal etc.: de serviceflat nieuwe stijl? Is dat de toekomst? Want dat wordt dan die toekomst: hoe verder weg je woont hoe duurder alle diensten zijn. Mijn advies aan de gemeenten: hou het bij menselijk maatwerk en voorkom daarmee veel onnodige kosten.